

6 – Kürtçe : Temel Bilgiler

Amaç: Çok sayıda mültecinin konuştuğu dillerden biri ile ilgili temel bilgileri sunmak.

Kürtçe hakkında bilgi sahibi olmak, bu dili konuşan kişilerin yeni bir dil öğrenirken karşılaşılabilecekleri zorluklar ve, aynı zamanda, kolaylık sağlayacak unsurların ne olabileceğine dair bir ipucu verebilir. Ayrıca, mültecilerin isimlerini ve yer adlarını doğru telaffuz etmek için onlardan yardım almanız, ya da kendi dillerinde birkaç sözcük veya ifade kullanmanız onların hoşuna gidecektir (Bkz. [Language of Origin](#)).

Kürtçe Nerede Konuşulur?

Dilbilimciler, Kürtçenin lehçelere sahip bir dil olup olmadığı ve birçok sayıda benzer dillerin var olup olmadığı konusunda hemfikir değillerdir. Kürtçe konuşulan bölgeler, Türkiye, Irak, Suriye ve İran'daki topraklara yayılır. Kürtçe lehçelerini konuşan kişi sayısının 20-30 milyon olduğu tahmin ediliyor.

Irak'ın resmi dilleri Arapça ve Kürtçedir. Kürdistan Özerk Bölgesinde (Irak), Kürtçe gündelik yaşamda konuşulmasının yanı sıra, idarenin ve eğitimin de dilidir. Irak sınırları dışında, Kürtçe hiçbir devletin resmi dili değildir.

Kürtçe Lehçeler

Türkiye ve Suriye'de, hâkim olan lehçe Kurmancidir. Türkiye'de, aynı zamanda, Dimilkî, Kirdkî veya Kîrmancik olarak da bilinen Zazaca lehçesi de konuşulur.

Kürdistan Özerk Bölgesinde (Irak) konuşulan hâkim lehçeler Sorani ve Badhinidir ve bunlar Kurmancinin bir Irak varyasyonudur. Güney bölgelerde genellikle Gorani lehçesi konuşulurken, Musul'un kuzeydoğusundaki bölgede Hawrami ve Şabaki konuşulur.

Medya ve Edebiyat

Yezidi ve Yarsan azınlık inanç gruplarının ilahileri, Kürtçe edebiyatının en erken dönem örnekleridir (16.-17. yy).

Kurmancinin yanı sıra, Gorani/Hawrami de edebiyatın önemli bir dilidir. Diğer Kürtçe lehçelerin yazılı edebiyatı ise 19. Yüzyılın sonlarında var olmuştur.

20. yüzyılda, genç nesil Kürtler Kürtçeyi yeniden bir edebiyat dili olarak sahiplenmişlerdir. Şimdiye kadar olmadığı sayıda Sorani ve Kurmanci eserler basılmıştır.

Bazı Kürtçe İfadeler/Kalıplar

	Soranici (Soranî)	Zazaca (Zazakî)	Kurmanci (Kurmancî)
Merhaba!	روژ باش! Roj baş!	Roza to xêr bo!	Roş baş!
Nasılsın?	چۆنی؟ باشی؟ Çonî? Başî?	Ti se kenî?	Tu çawa yî, baş î?
Hoşgeldin!	به خێر بین! Bexêr bîn!	Xêr ama!	Tu bi xêr hatî!
Hoşça kal!	خوا له گهڵ! Xwa lege!	Xatir bi to!	Bi xatirê te!

Yazılı Kürtçe

Farklı Kürtçe lehçeler olduğu gibi, yazılı dilde de farklılıklar vardır. Suriye’de yaygın olarak Berdixan alfabesi kullanılırken, Türkiye’deki Kurmancinin alfabesi Latin harfleri ile yazılır. Sorani alfabesi ise, sadece Sorani için değil, Bahdini (ya da Bahdinani) için de kullanılır. Bu, Arapça yazılı dilini temel almaktadır ve diğer harflere de yaygınlaştırılmıştır. Kürdistan’ın çok küçük bir bölgesinin eski Sovyetler Birliği sınırları içinde olması nedeniyle, o süre kapsamında Kiril alfabesi kullanılmıştır.

Zaza lehçesi için Berdixan alfabesi kullanılır. Bu alfabe Türkçeden de etkilenmiştir. Tüm Kürtçe lehçeleri için tek bir yazı dili sistemi oluşturulması çabaları Yekgirtú’da görülebilir.

Kürtçe Sayılar

	Kurmancî	Zazakî	Soranî		Kurmancî	Zazakî	Soranî
0	sifir	sifir	سفر	11	yanzdeh	yondes	یانگزه
1	yek	yew	یه ک	12	diwanzdeh	diwês	دوانگزه
2	du	di	دوو	13	sêzdeh	hîres	سیانگزه
3	sê	hîrê	سێ	20	bîst	vîst	بیست
4	çar	çehar	چار	21	bîst û yek	vîst û jew	بیست و یه ک
5	pênc	panc	پێنج	30	sîh	hîris	سی
6	şeş	şeş	شه ش	40	çil	çewres	چل
7	heft	hewt	حه وټ	50	pêncî	pancas	په نجا
8	heşt	heşt	هه شت	60	şêst	şêsti	شه ست
9	neh	new	نو	100	sed	se	سه د
10	deh	des	ده	1000	hezar	hazar	هه زار

Kaynak: "Sprachensteckbrief Kurdisch", Schule Mehrsprachig, Eine Information des Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Kultur – © Thomas Schmidinger (İngilizceye çevrilmiş ve uyarlanmıştır).